

NÓGRÁDI LAPOK ÉS HONTI HIRADÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI S KÖZGAZDÁSZATI HETILAP.

Előfizetési ár:

Eglen évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyed évre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára: 15 krajczár.

Előfizethetnél csupán a kiadóhivatalban lehet B. Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

A lap szellemi részére s a nyilttérre vonatkozó minden közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Hirdetések díja: három hasábon petitsor 2 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszközöltetnek.

Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.

Nyilttér garmond sor: 20 kr.

Madách ünnepély.

Nógrádvármegye multjába Clitól mélyen bevéselt nap lesz 1890. október 30. napja.

Madách Imrét Nógrádvármegye szülte, nevelte és érlette, — a nemzeti és — mondhatjuk — a világirodalom e nagyja a miénk tehát mindenekelőtt.

Több oldalú tevékenysége, de különösen nagy műve — „Az ember tragédiája” — állítá Madáchnak a legmaradandóbb emléket, maradandóbbat azon szobornál, melyet majdan a jövő emel neki a nemzet pantheonjában, elévülhetlenebbet azon képnél, melyet Roskovics Ignác első rendű művésznök ecsete alkotott kifejezésével a művészi egyszerűségnek és hív visszandásával a Madách arczáról visszatükröződött eszményi, ihlettel teljes költői lelkületnek. Most hát nemcsak szelleme él közöttünk, de a magasztos dolgok iránt fogékony nógrádvármegyei közönség közadakozásából s a Madách-cultus fáradhatlan tova fejlesztője a „Madách emlékügyi bizottság” intézkedéséből szék-házunk nagytermében képe is díszelg.

A rendkívüli közgyűlés neve alatt megtartott leleplezési ünnepély fényesen sikerült. Emeltek annak fényét a tudományos Akadémia-, a Kisfaludy társaság-, a Petőfi társaság képviselői és vármegyénk bizottsági tagjai. És méltán. Hisz a tudományos Akadémiában tett tanulmányozást Madách székkfogaló széptani értékezésével ismeretei nagy halmazáról és mélyreható gondolkozásmódjáról, — a Kisfaludy társaság adott szárnyakat irodalmunk legkimagaslóbb drámai művének; — a Petőfi társaság tisztelt Madách-ban a Lant-hívét, az 1861. évi országgyűlés sorozta őt kiváló publicistánk közé.

Az emelkedett hangulatot a házfias hev lengte át, ennek hatása alatt visszhangzott a Szózat, a Hymnus.

Irodalmunk szeretete s a közügy iránti odaadás, szülhetők az ihlettség hangján írott s elmondott emlékbeszédet és ódát. S látva közrehatni megyei életünk főtényezőit, lehetetlen volt elzárkózva maradnunk ama benső sugallat előtt: így tett Madách is, kettősen szolgálván a közügyet, áldozva amugy is rövid életét a politikai és irodalmi tereknek.

Rég nem élt ilyen ünnepet Nógrád. Rég nem tapsolt a közönség oly zajosan, oly ünnepélyes hangulatban s oly nagy számmal, mint okt. 30-án Madách Imre arczképének leleplezése ünnepén, elismerésül annak: ki a közügynek élt, az sokat élt és sokak emlékében él.

Az ünnepély, melynek emléke soká fog élni keblünkben, következő sorrendben folyt le.

Tizenegyre volt, midőn megcsendült a vármegye-házi régi kis harang, melynek hallatára tömegesen tödultak be az elég szép számban megjelent bizottsági tagok, az irodalom és tanügy barátai, az egyetlek, olvasókörök kiküldöttei, kiknek száma mintegy 300-at tett ki. — Hontvármegye is képviselve volt két jeles tagja által. Itt láttuk ugyanis Ivánka Zsigmond urat-díszmagyarosan és Hederváry Antalt urat.

Midőn a bizottsági tagok, vendégek, a karzatokon pedig szebbnél szebb hölgyeink elhelyezkedtek, festői jelenet tárult elő. A vármegye főispánja gr. Degenfeld Lajos ur, alispánja: Seitörszky János, főjegyzője: Tihanyi Ferenc, árvaszéki elnöke: Pongrácz György, mint a rendkívüli közgyűlés főtisztviselői és Pajor István kir. tanácsos ur fényes díszmagyar ruhában jelentek meg és foglaltak helyet a tribün előreszén: a tribün hátsó részén jobb oldalon az emlékügyi bizottság tagjai, névszerint: Szontagh Pál ó nagyméltósága, Komjáthy Anselm, Reményi Károly, Vannay Ignác, Sztranyavszky Géza és Horváth Danó helyezkedtek el, baloldalon pedig: Madách Aladár ur az ünnepelt költő egyetlen fia, majd utánna Nagy Iván, a magyar tudományos Akadémia kiküldötte, Rákossy Jenő, a Kisfaludy társaság kiküldötte, Bodnár Zsigmond, a Petőfi társaság kiküldötte és Roskovits Ignác az arczkép művész festője. Hontvármegyei vendégeink (Ivánka Zsigmond és

Hederváry A. urak) szintén az emelvényen foglaltak helyet.

Az ünnepi sorrend szerint a b. gyarmati dalegyet, mely zászlója alatt vonult be, elénekelt Vörösmarty „Szózatát”, melynek precíz, hangulatos előadása valóban meghatotta a közönséget. Az ünnepi hazafias dal versszakát felállva hallgatták végig.

A „Szózat” elénekélése után gr. Degenfeld Lajos főispán ur ő méltósága határos beszéddel nyitá meg a rendkívüli közgyűlést, megemlékezvén nemcsak a halhatatlan íróról, hanem az emlékére rendezett ünnep kegyeletéről, melyet Nógrád, — tradícióhoz híven, — leróv minden nagy fia iránt. Ezután felkérte az alispánt, hogy az emlékbeszédet megtartani sziveskedjék.

Az alispán felemelkedvén helyéről, meghatottsággal és többszörös tetszés nyilatkozatok mellett következő emlékbeszédet mondotta el:

Méltóságos Gróf Főispán Úr! Mélyen tisztelt Közgyűlés s Vendéghoszaorú!

Megilletődéssel emelem szavamat e perczben, midőn sokszorosán érzem gyengeségemet, szemben feladatam nagyságával; emlékezni régiékről s azok között Madách Imre nagynevű költőnköt, kinek dícsősége visszazugazik a multból, s ki halhatatlan volt már, midőn meghaltna kellett. S mégis ha a nagyunk, nemcsak emléket hirdetni vállalkozom; teszem ezt kötelességből, mint az ő neve emlékének szolgáló bizottság elnöke, azon biztos reményben, hogy gyarlóságom iránt leendőnk oly foku kegyes elnézését, a mily méltékben áldoznak hazafiai lelkesedéssel a nagyköltő és hazafi szellemének.

Madách Imrének még csak kortársa sem lévén, életrajzi adatait, jellemzését, más hivatottak, s első sorban az elhunytak barátja Berczy Károly feljegyzései nyomán nyújtok, ki Madách írói munkásságát választja központul, hogy e körülcsoportosítva életrajzi adatait, ezek, magyarázzák műveit, s hogy az ember magyarázza benne az író.

A Madách nemzetsége vármegyénk egyik legrégibb családja, s ősei már 1480-ban bírták Sztrégovát, homán előnevűket az anyatek: A- haza és trón iránti hűség s hazafi dícsőségen ünneplőként nagy nevű elődök, de nem csak karóid, hanem volt ki tollal is szerzett elismerést a névnek: így a XV. században élt György tudományosságával litteratus nevet érdemelt.

A család két ága közül a sztrégovai Lászlót tulja őseül, ki 1470-ben vármegyénk főispánja lett.

A XVII. század közepe táján élt János, e megyének főjegyzője, követe, majd alispánja, kinek fia János 1678-ban nehéz sebe daczára elsőnek tűzte ki a zászlót a füleki vár ormára. Ennek unokája Sándor, ki a család megfoghatott vagyonát visszaszerző, volt magyatyja Madách Imrének a cs. kir. kamarásnak, kinek neje kesselekező Majthényi Mária.

Ezen házasságból született 1823-ik év január 21-ikén vármegyénk, a nemzet s a művelt világ egyik legnagyobb költője Madách Imre, az Ember tragédiájának nagy nevű szerzője.

Alsó-Sztrégova volt nagy költőnk szülő helye, ott ringott bölcsője, mely fölött azon anya virrasztott, kinek szelleme s jelleme őt férfi korában nemével s a világgal békíté ki; s ez fojtá el a lelkében támadó skepsist és hozott helybe engesztelődést; ez tette, hogy Évában nem csak Kepler, hanem Miltiades nejt is, nemcsak a londoni kis anyagi Évát is egyenlítő: s hogy a kétségbeesésig üzött Adámost, a magát anyának érző, Eva szeretete rántja vissza az örvény szélére.

Madách Imre gyermek korát s ifjúságát is Alsó-Sztrégován töltte, hol az élet zajától távol azt könyvek-ből s lapokból tanulván ismeri, annak tulajdonítható tartózkodó visszavonultsága, mely modorán s viseletén még férfi korában is átlátható volt.

Azon élénkebb irodalmi mozgalom, mely e század harmadik tizedében nyilatkozott, a serdülő Madách Imrere is buzdítólag hatott, s őt egy írott hetilap a „Litteraturai kérevers” kiadására sarkallta.

Ezen írott lap néhány számát Berczy az elhunyt irodalmi hagyatékában fellevén, meglepetéssel tapasztalta, hogy abban az exact és speculatív tudományokból vett értekezések, világ és hazai történelmi czikkek, archaeologiai magyarázatok, a trias és tetras fejtetése s hasonlók állának. S így már az alig 15 éves ifjában le volt téve alapja azon komoly törekvésű iránynak, mely a kiapadhatlan tudományvágyban oly fáradhatlan szorgalommal nyilvánult.

Első lyrai kísérletei az 1838 és 1839-ik évekre esnek, midőn Pesten az egyetem egyik legkitünőbb tanulója volt s barátjánál Lónyay Menyhértnél többen kis irodalmi kört alakítottak, hol a névtelen versek részrehajlatlan bírálat alá estek.

E korbéli verseinek nyelvi s technicali foglalkozásait azon körülménynek kell betudni, hogy Sztrégova s től ajkü környéke nyelvérzékének lendületet nem adhatott, s habár anyanyelvét tisztán s hibátlanul beszélte

is, az nem állott mindig készen, mint óhajta, gyorsmenetű eszméi kifejezésére.

1840-ben 26 lyrai költeményt adott ki, melyek azonban esakis rokon s baráti körben jöttek forgalomba. E „Lantvirágok” a szerelemre gyulladt szív melegen féselték. Számítalanszor ismétlődött már ez, de ritkán fordult elő, hogy a forrongó kebel titáalom szóra lemondani tudjon. A fiú ragaszkodásnak azon mérve kell ehhez, mely saját fájdalomában inkább haldokol, sem mint a visszatetszés egy második perczével okozzon fájdalmat. Ő gyengélkedő és még tanuló, koregyenlőség s talán vallás különbség miatt a frigy nem tűnt fel óhajtanónak: ő lemondott s fájdalma Lantvirágait anyjának ajánlotta.

A következő években írt költeményeiből fel fel jaidult még a fájdalomhang: míg a tisztán muradt eszményi lelkének kedves emlékévé vált.

A pályavégzett s ritka képzettségű ifjút 1843-ban mint tisztelheteli aljegyzőt látjuk vármegyénk termében, hol őt, és elválaszthatlan benső barátját Szontagh Pált a közlismerés környezi, s őket mint a közel jövő fejlődő reményeit s zászló vivőt dodelgeti.

Az 1843 és 1848 közötti öt év alkotja Madách irodalmi tanulmányainak legtevékenyebb korszakát, daczára annak, hogy ez idő alatt a jegyzői tollat, majd később a főbiztosi hivatalt viselte s a megye közügyei intézésébe is hatályosan befolyt. Ez időszak kezdetén jelent volt meg az ő s Szontagh tollából Nógrád politikai egyéneit találó és esipos epigrammáiban jellemző írott füzet, a „Nógrádi Kepesarnok.”

Sok lyrai költeményem, pár elbeszélésem és aesthetici értekezésem kívül, hat őt felvonásos és mind jambusokban írt drámát fejezt be, és pedig: a „Jó név és erény”, „Csak tréfa”, „Commodus”, „Mária királyné”, „Csak végnapjai”, „Férfi és nő” címűeket, mely két utóbbival az akadémiai jutalomra is pályázott. E drámák meglepő szépségű helyeket tartalmaznak: mégis feltűnő, mint küd az író a nyelvvel, hogy a szavaknak gondolatai teljes súlyát megadja.

Irodalmi munkásságának azonban esékélyebb részét képezik a költemények s drámák, ~~akkor-nagyobb~~ az, melyet anyaggyűjtés gyűjtésben kifejtett. Berczy Károly ezekre írt papír szelvést talált iratár között, tele írva az ismeret minden neműből vett és saját észrevételével kísért jegyzetekkel. Ő magyatyja egy jegyzetében: „Mindig szükségem volt az igazításra, egy tárgy nem foglalt el.”

Madách 1843-tól 1845 nyaráig Sztrégován lakott édes anyjával, ki gyakran gyöngélkedő fia egészsége fölött a szeretet aggodalmával örkölött.

Megnősült 1845-ben, a midőn esesztvei birtokaira költözött, s itt élte át rövid életének még rövidebb verőfényes napjait.

1848 tavaszán ő is sok mással az álmodott szebb kor hajnalát látta, s midőn épen férfi erejének, kivivott tekintélye és népszerűségének súlyával akart sorakozni az építők közé: megújult makacs betegsége ágyba szegelte.

A szabadságharcz leviharzott, s ő is, e multon borongók egyike, oda rejtőzött, hol a honti bú akkoron egyetlen menhelyet talált a sötét elfásultság ellen: a családi életbe.

Egy augusztus estén 1852-ben a gyermekek aludtak már, az anya fölöttük virasztott, az apa és férj lámpafényénél olvasott fel nejkének, midőn szavait baljóslatú fegyveresörrenés szakította meg s a lámpa fénye esendő sisakokon verődött vissza. Az alvó gyermekek anyja felsikoltott! mily szív reszesztő volt ezt hallani a férjnek, ki akkor alig hitte, hogy hallhatását még százszor fogja visszaóhajtaní, mert ebből a szeretet, a ragaszkodás, a fájdalom jajveszélése szólott!

Egy év telt el, a börtön hosszú s nehéz éve, melyet Madách a pozsonyi vízi kaszárnyában s később a pesti új épületben töltött, míg végre 1853. augusztus 20-án rendőri felügyelet alá helyezettben elbocsájtották, s ő haza Csesztvére sietett, repült, hogy ott boldogságának már csak romjait találja.

Sötét napok, a börtön éjénél sötétebb évek következének, s ő a hajótörést szenvedett a mindig szerető édes anyja kebelén keresett, s talált enyhülést.

Madách nem szólt, nem panaszkodt, sőt szívbaját is titkolt. Hidegnek kívánt feltűnni, holott szíve Vezűv craterként forrott; szigorú és engesztelhetetlennek, holott nemes lelkében a vett bántalommal mindig egykorú volt a megbocsájtás.

E hangulatának leghevebb tükre azon versekben írt levél, melyet tagadása és nihilizmusa akkori sötét napjaiban Szontagh Pál barátjához intézett, s ez volt a világfájdalommal küzdő nemes lélek egyetlen panasza, melyet valaha mással közölt.

Az 1853. és 1857. közti négy év inkább ön magába mélyedéssel, olvasással s az olvasottakból elvont eszméi feljegyzésével, mint teremtő írói munkássággal telt el.

Az „Ember Tragédiájának” koncepciója ezen időszak

Lapunk mai számához fél iv melléklet van csatolva.

után fogamzott meg lelkében, s első terve nem egyéb volt, mint az embert tragikailag nyomori végzetében, minden törekvésében bukva s aludott szabadakaratát, nagyságát, dicsőségét az élet sarában heverve festeni. De Madách sötét világnézete fokként tisztult s a bűnködő, aggódó édes anyja örömmel látta fia üdölését. A nyugodt méltóságú vonásokon "elömlő változatlan szeretet láttára, a fia lelkébe fokként visszatért a női nem iránti kiengesztelődés. S vajjon nem ezen betonylással tulajdonítható-e az íhlet ama szerencsés sugara, mely a pessimizmus nyers kifejezésül szolgáló művet, a kiengesztelődés fenyével árasztja el.

1860-ban, midőn munkáját teljesen befejezte, a politika ege derengeni kezdett; s a b.-gyarmati választókerület egyhangú bizalmával őt küldte képviselőjéül az 1861-iki országgyűlésre: hol már első ragyogó beszédével meglepte, elragadta, elbűvölte hallgatóit. De ki sejthet, hogy parlamenti készségén kívül egy kéziratot is hozott magával, mely őt az irodalom elsőrendű bajnokai közé emelendi?

Nem tudta mihez fogjon e kézirattal, míg nem Szontagh Pál tanácsa és sürgetése Arany Jánoshoz vitte azon kéréssel, lapozná át, s mondana róla véleményét.

Arany 1861. szeptember 12-kéről Madáchhoz írt levelében az „Ember Tragédiáját” úgy koncepció, mint compositióban egyaránt igen jeles műnek, s az irodalom legjelesebb termékei egyikének nevezi s köszönetének ad kifejezést a gyönyörért, melyet neki műve által okozott.

Az „Ember Tragédiája” először a Kisfaludy-Társaság kiadásában jutott a közönség körébe s fordításban is megjelenve, úgy a magyar, mint külföldi sajtó egyhangú magasztalással üdvözölte.

Maga a Kisfaludy-Társaság első tagválasztó ülésében 1862. évi január elején sietett Madáchot a kitűnő költőt tagjai sorába fűzni. A márciusi ülésen Arany által bevezetve „Az aethetica és társadalom viszonyos befolyása” című jeles aetheticai értekezésével foglalta el székét. Ez alkalom volt színhelye az első és utolsó s egyetlen szerény ovationnak, melyben őt írói pályája részösíté.

Az 1861-iki országgyűlésre már betegesen jött s még betegebben tért haza s szívujaja nem engedte, hogy székfoglalóját a M. T. Akademiában, mely őt 1863-ban levelező tagjává választotta, maga tartsa meg. Értekezését, „A nőről különösen aetheticai szempontból” — megbízásából Berczy Károly olvasta fel.

Mózes című drámájával 1862-ik évben, a Kármácsi díjra pályázott, koszorút azonban nem nyerve, mert a díj tragédiára volt kitűzve. Irt ezen kívül egy „Civilisator” című komédiát, Aristophanes módjában, melyben a Bach-kormány civilisáló rendszerét parodizálta. Irt több költeményt s prózában egy „A Kolosziak” című elbeszélést, melyet a „Koszori” hasábjairól már halálos ágyán olvasott.

Szenvedései dacára, egy szélesebb tervű drámai költeménybe kezdett, melyet azonban be nem fejezhetett. E „Tündéralom” című költemény, ellentétben az „Ember Tragédiájával,” az életet vidám, könnyű oldaláról s az embert, mint a leg-tündéres tréfás szépségeinek játékat akarta festeni. E mű a „Koszori”-ban megjelent mutatvány nyelve s hangjáról, illetve méltó párja leendő első nagy művének: sőt a versek görbülékenysége, a rimék könnyűsége és játszsága tekintetében azt talán felül is mulandotta.

S így végére értem e munkás életnek, mert már

1864. október 5-ikén utolsót dobbanl s sokat szenvedett, nemessé sziv.

A gyászszertartást, közel s távol vidékek nagy részvételével, az elhunytak kedves barátja Tersztyánszky Alajos líkeli plébános vezette, az egyházi szónoklatot Imády Károly b.-gyarmati rom, kath. lelkész tartotta s mielőtt a sztegovai sírbolt bezáródott volna, Kis Gábor lasonzi hely. hitvallási lelkész kérte a dícsőítést, hogy várakozzék még addig, míg ő is ráhullatja a részvét virágait koporsójára, s végül Bodnár István ügyvéd, a b.-gyarmati választókerület nevében szólalt fel, s a tudományával egekig ható tisztá becsületességű hazafi és az egyenlőség, szabadság, testvériségi eszmék, s különösen is a néperdeké képviselőjének e remek példányképtől vett búcsút.

Ezek multak el ezután, míg közügyeink több jeles „Madách emlékügyi bizottság”-gá alakulva buzgólkodott egy alap teremtésén, melyből itt B.-Gyarmaton emléke lemmé létesítendő.

Ezen bizottság 1888. évi február hó 26-dikán Nagyméltóságú Szontagh Pál valóságos belső titkos tanácsos úrnöklete által megtartott értekezleten hozott határozatában kimondá, hogy Madách Imre életnagyságú arcképét, valamely jeles hazafi művész által lefesteti, s felkeri Nógrádvarmegye közönségét, hogy e képet többi jeles sorába dísztermében helyezze el s végül, hogy a fennmaradó alap „Madách Imre alapítvány”-címén a törvényhatóság által kezeltessek s jövedelméből az ifjúság irodalmi tevékenységének serkentésére s Madách emlékének tiszteltetésére évente pályadíjak tűzessenek ki.

Közönségünk, a melyen tisztelt közgyűlés, készséges örömmel engedett a hozzá intézett kérelemnek, s mai ünnepélyes közgyűlését tűzé ki alkalomul az elkészült arckép leleplezése s átvételére.

Valóban nem érhet halandót nagyobb kitüntetés, mint polgártársai bizalma, melyvel őt a nagyot, dícsőt, halhatatlanságát Pantheonjába kísérik.

Ime végre az ige testté lön; s most dícséri mesztérét. (Roskovicsot).

Hulljon le tehát a lepel! s foglald el nagy hazafi méltó helyedet, melyet részre Nógrád közelsimere fenntartott, s most azt betöltve látván: a megnyugvás boldogító érzete fogja el kebleinket, mert innenül is s örökre a miénk maradandás.

Éljen emlékezeted nemzedékről nemzedékre s adja Isten, hogy fiadban s az egész Madách családban minden időkben oly buzgó támaszait láthassuk közügyeinknek, mint a mily erős hitünk, hogy úgy lésszen.

Az emlékeződet nemcsak a lentlévő díszes férfi közönségnek, hanem a karzaton nagy számban lévő hölgyközönségnek is színni nem akaró tapsvihara követte, s mindenkinek tekintete Madách Imre arcképe felé irányult, melyről a beszél végfele lehullt a lepel.

Maid Pajor István koszorús költőnk állt fel s 15 strofás hosszú szép költeményét, jár kissé esendés hangon, de költői lelkesültséggel, és íhlettel mondta el. Az ünnepi költemény így hangzik:

Elzárt a Neutó; villámgyors szárnyai:
A végtelen távban hullámszánk;
Dicsőítégeknek csókát tájait
Szíván nyomaesetve út a földaljak;
A csillagokhoz felrepülni vágyott,
Hol ő-erőben ég a fényugár,
Ki gyújt neked sötét gömb itt világot,
Ha ő a szférák fennlakója már? . . .

Igen, Madách kivált a földaljakból,
Az égfelek mar itlen rokon,
Midőn íhletbe keble istentől
Zengő dalát a bűvös hárokon
„Az Úr megalkotó fényes világát
Hozsánát zeng rá a gyálok kara,
Az Eszme el, Erő, Jóság sugárzik
Kifogyhatlan kégyének általa.

Gyönyörűt adó Kően kapuja tárva,
Mi kincse van, ember, mind a föld;
Szíved holgyét hű kebledre zárva
Bírod az alkotás legzezebb díszét.
Am a tagadás ősi szellemének
Keröld hízalgon csábitó szavát.
Mert földi vágyad szertelen ha éget,
Ez lesz halálod, ez tragédiád.”

A szöveg így, s a Végzet teljesült,
Melynek megírta ő történetét,
A kéjt s a kínt, mely a szívben vegyült,
S a not ez edes-kínos kegyelet;
S miként az onmagát történetbe záro
„Emlékező, midőn hálójá kessa,
Lemond az élethez való jogáról,
Ugy ő a remekét végző művésze.

S bezárult im a végzetteljes pályá,
Temetve mélyen el gyász, örömet;
Nem szíri őt már csalt remény fulánkja,
Nevét hűn őzi hála, kegyelet.
Ki vértanúként tűrte sorcsapást,
S küzdve megöve keble jobb hitét,
Dicső művében a lélek talányait
Megfejtve hagyta rád, emberiség!

A bölcső melyben egykor ringa lágyan,
A szellemörzés kis mutatászeze,
Gyöngél anyának áltató dalában
Acokként zengő visszhangot lele;
A serdülők ébredő világát,
A férfiak tettvágyó bevét
Komoly borongás tünde fátylan át
Erő, önértet fennen hirdetek.

A sorkegy szép hazát jelölt ki neki,
S e hon ölen dús ősi örököt,
Völgy és halom közt változók vidék,
Közben kigyáva tisztá ér csörgő;
Az ő talaj kincsét növelni vágyván,
Ápol, javít, gyomlál az ő keze,
S szaktöng-gondos művelésnek árán
Arany gyümölcsöt vet föl az eke.

Tisztelve fényes önk sarjaképen,
A mit egyéni érdem úgy emelt,
Nyitott soromp várt rá a versenytérre
Midőn pályázi tisztért megjelent;
Mert nem magához vágyott ő ragadni
Hatalmat, melytől retteg a tömeg,
De pelikánsként kész veret fogyasztni,
Áldozva hún nemess kötelminek.

Szabadság lelke minden gondolatja,
S testvériség, mely szívet szívhöz köt,
Egyenlőség, mely gögőel nem kutatja
S származást, csak a mi szent s örök;
Oh láttuk őt ez elvek védeképen
A lobogót magasra tartani,
Es törve övényt bátran a sötétben,
Szébb virradáshoz faklyát gyújtani;

S hallottuk őt, midőn halkan egére
Tájjban biztató hajnal derült,
Országánacsban langhevű beszéde
Mily egyetértő tap: köze vegyült;
Mert díszre volt ő máris pöbz-fétek,
E kettős fényben égő metéor,
Kit még a gyöngéd Mózaa vall hívének,
Agyában eszmék titánharca forr.

De hajh vihar dült ifjan már ez éltén,
S nyomot hagyott örökre vérezőt;

TÁRCZA.

Halottak napján.

Istenem! Milyen az élet!

Csak nem oly rég, alig pár hónapja, mennyire örvendünk a nagy természet ébredésének: a tavasznak.

Midőn láttuk a hófehér kikeleti virágot, kob-lunkból önkénytelenül felhangzott a dal: „a virágnak megtiltani nem lehet, hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet;” nem győztünk eléggé gyönyörködni az erdők, berkek, vadligetek zöldelő lombjain, szemünk nem tudta eléggé csodálni a haragos zöld mező ezer és ezer virágának szinpompáját, s szívünk az örömtől repesett, halván a természet bájos hangú daláira hangversenyét, órákig elhalgat-tuk a dalosok dalosának: a fülemülének majd játszi csattogását, majd pedig mélabús dallamát.

Es most . . . „letarolták már a rétet, nem hagytak rajt virágot.” Látván a természet haldok-lását, kebletünkben feltor a bús sóhaj, hervadt-már ligetünk, díszei hullanak; tarlott bokrai közt sárga levél zörög.

A nap még világít, de sugarai nem adnak többé életető meleget.

Beköszöntött már a tél zord fagyja.

A rózsabimbón az élető harmat halálverej-tékké lett. Tegnap még gyönyörködtünk üde szép szemében, élveztük illatát, ma már eltemetjük.

A természet bájos hangú dalárai elnémultak, jobb lúzába költöztek. Minden oly lehangoló, oly szomorú. De hogyis ne: hisz az anyatermészetben is halottak napja van.

Minden a mulandóságra, a halálra figyelmeztet.

De ember, ne csüggedj, mert van, mi életet ismét ád: a remény.

A madár még vissza jön, mert dallal a madár el nem hál, lesz még virág és zöld lomb, azután,

mert az eltemetett virágok királynéja azt suttozza, hogy kikeletkor . . . feltámadunk.

Istenem! Milyen az élet.

Az ember születik, küzd a létért, boldogság elnyeréseért és meghal.

Az élet tehát küzdelem a létért, küzdelem a boldogság feltartásáért. De hányan vannak, a kik végig küzdik az életet és életőkben feltalálják a boldogságot? Mindennap ezer és ezer ember születik és vagy ugyanannyi meghal, ezek közül nagyon kevés küzdötte végig az életet, de még kevesebb találta fel a boldogságot.

Keves van a modern kincs- és arany hajhászó korban a megelégedett s boldog ember.

Szerencsésnek mondható az, a ki a boldogság kútforrását: a hit, remény és szeretetben feltalálta és többé el nem veszítette: mert egyedül a hit, re-mény és szeretet az, a mi boldogít úgy ezen, mint a más világban.

A kincs, a rang, a szépség, mind „vanitatum vanitas” hiúságok hiúsága, nem hoznak boldogságot.

Ugyan szíves olvasó, hányat láttál avagy ha lóttál oly modern szépséget, a melyik vagy dús-gazdaság, vagy magas rang után ne vágyódott volna, a dús-gazdag nem akarna szép lenni, a magasrangú nem akarna szép és gazdag is lenni.

De tegyük fel, hogy találkozik olyan, aki gazdag és magasrangú, hozzá még igen szép és az emberek azt mondják róla, hogy boldog: mi azt mondjuk, hogy ha nincs lelkében hit és remény, szívében szere-tet, az boldog nem lehet, hisz: „mit ér a kincs, szörnyű pénzszomj, ha nincs: mi kell, a szívben szerelem.”

A kincs, a rang, a szépség csak a sirig tart, de a szeretet a siron túl is él, életet és boldogít.

Boldog tehát, a ki hit és reményből szerette az embereket, mert megszerezte magának a valódi s nem múló boldogságot, hogy életében viszont szerették s holtá után kegyelettel őrzik drága em-

létét s leróvják a hála s kegyelet kedves adóját, legalább minden évben egyszer a halottak napján.

„Temetőbe züg-büg a szél, esendről nyug-a-lomról beszél.” . . .

Es mégis, mért oly szokatlan sürgés forgás a halottak országában?

Gyászban öltözött emberek miért visznek vi-rágokat és koszorukat a sírkertbe?

Elfojtott zokogásukkal s némá sóhajukkal mi-ért háborgatják a halottak nyugalma.

A lélekharang miért kong folytonosan oly búsan, oly szomorúan?

Halottak napja van.

A halottak napja a kegyelet napja lévén, az élők sietnek elhunyt kedveseik iránt leróni a ke-gyelet adóját. Az élők megkoszorúzzák a holtakat, virággal hintik be esendes lakásukat s a hála, a kegyelet könnyeivel szentelik meg és térdre hullva imádkoznak üdvölkért.

Igazán meghatóan szép szomorú kép.

Azt mondják, hogy „quí nescit oráre, pergat ad mare,” a ki nem tud imádkozni, menjen a tengerre.

A kik nem tudnak hinni, reményleni, szeretni, azok menjenek halottak napján a temetőbe.

Azon bölcsök, a kik azt mondják: „ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas”, magyarul egyél, igyál, rövid az élet, örök a sir, menjenek halottak napján a temetőbe.

A kik sivar és elromlott lelkeket, szívöket azzal áztatják, hogy utca- hosszan muzsikáltatják: „nincs mennyország se pokol,” azokat kérem, men-jenek a temetőbe halottak napján.

Es a holtak bebizonyítják az élőknek, hogy van a siron túl is élet, hogy van „Isten!”, kit a bölcs langesze föl nem ér, csak titkon érző lelke óhajtvá sejt, hogy van „mennyország és pokol”, a hol az erény megjutalmaztatik és a bűn meglakol.

Nem mert az önkény, haszár, grényen
Gázolva rablilincbe fűste őt,
De mert míg ő hőrtőhomályba zárva
Derűs jövő napokról álmodék,
A boldog otthonát alkotó tanyára
Az ég haragban sújtá mennykövet.

S a nyíl talált. Keblébe vágva a seb,
Aján vidám mosoly hiába ül;
A hegy dulo vesz annál remétecsbb,
Minél nyugodtabb a felszín kívül.
Am mint a tenger mélyén csak sebéből
Izzad ki drága gyöngyöt a csiga,
Úgy áradott ki sajgó kebléből
A szellemkincsek drága gyöngysora.

Ott állanak még halgatag-álláton
Az arcvát osto lombos jegenyek.
Miknek hűsége álmodozni ebren,
Lantjával ő oly sokszor költozék;
S a tornyos ósák boltíves magánya
Virasztani mennyi éjen látta őt.
Midőn a lelket tépő gyilkos kánya
Csak egy vigaszt hagyott: a temetőt.

Óh kínos órák szent emlékezési, —
Martyr fejen örököld koszorú!
Mért van, hogy a sora áldó kedvesei
Nyomán kel az ödvéltíprő bora?
Mért van, hogy a mit égi ihlet oltá
Keblünkbe a bubájos ázalem,
Ez lesz a színek veszte oly gyakorta, —
Merülő sajra babáó tengeren!

Nagy látnok, a küzdve-bizás határit
Bizton jelölte meg mesterkezéd:
A fény ragyogva hinti szét sugarit
Mely halhatatlan művedből ered;
Megírva letünk nagy tragédiája,
Szülő megéid búszken ál ünnepet,
S felhangzik a nép zúgó harsónája,
Órök babér dícső költő Neked!

Nagy memóriára mutat, hogy Pajor úr, a hosszú költeményt minden fennakadás és írásba pillantás nélkül mondta el. A szorgalommal kidolgozott, eszmékben gazdag költemény ismét egy levéllel szaporítja azon babérkoszorút, melyet Pajor úr akár a Kisfaludy, akár a Petőfi társaság részéről már rég megérdemelt volna, nemcsak mint versíró, hanem egyszerűsége miatt, mint a klasszikus irodalom szorgalmas és jeles munkása.

A költemény elszavalása után a főispán az arczképet átvettnek és a vármegye diszterme számára átadottnak jelenté ki, s azon tapintatleljes indítványát terjeszté elő, hogy ezen rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvébe örök emlékezet okáért az emlékbeszéd, Pajor úr költeménye egész terjelmökben felvéssenek és köszönet szavazzassék az Akadémiára, a Kisfaludy és Petőfi társaság kiküldötteinek, kik a vármegye által a nagy költő tiszteletére és emlékére rendezett ünnepélyen résztvenni szívesek voltak; továbbá Roskovics Ignác úrnak, Madách arczképe művészi megalkotójának; — a volt Madách emlékügyi bizottságnak, mely az eszmét felkarolva, Madách emléke iránti hódolatból a pénz alapot összegyűjté; — a jelenlegi Madách emlékügyi bizottságnak, s különösen annak elnöke Scitovszky János úrnak, mint a vármegye megbízottjának, kik az alapot fejleszteni és rendeltetési céljaira fordítani hivatnak; a b-gyarmati dalegyületnek, mint közművelődési egyesületnek, mely szíves volt az ünnepélyen közreműködni s a tisztelt vendégeknek, kik megjelenésük által az ünnepély díszét és fényét emelék.

A főispán ezen indítványát a vármegye bizottsága egyhangúlag és lelkesedve fogadta el.

Végül a b-gyarmati dalegyület rázendíté Kölesy örök szép Hymnuszát, a lelkesültségnek fokozott hangján, oly szépen, oly meghatóan, hogy az arczokon nemcsak a nagy költő iránt érzett kegyelet nyert méltó kifejezést, de egyszerűen azon szép öntudat és lélekemelő érzelm, hogy Nógrád saját nagy fia, hazánk legelsőrendű drámaírója, s a külföld által is elismert és tisztelt író emléke iránt megtette kötelességét.

Madách Imre arczképe.

Az arczképet, mint tudjuk Roskovics Ignác b-pesti festőművész, aki több jeles műve által máris elsőrendű nevet vívott ki magának, — valóban művészi esettel festé le. A művész feladata természetesen igen nehéz volt, mert néhány elfakult fotográfián kívül sem volt más kép, mely után a festő indulhatott volna. Ezen fotográfiák után festé le Roskovics — Madáchunkat. — A fantázia és művészi ihlet szállta meg a fiatal, derék és amint volt szerencsénk őt személyesen is megismerhetni, igen kedves művész esetjét. Az arczkép oly jól sikerült és annyira ki van fejezve benne a hasonlatosság, hogy Madách Imrénnek most is jó egészséggel örövendő tisztelt kortársai és volt kebelbarátai (Szontagh Pál, Nagy Iván, Jeszenszky Danó, Pajor István, sőt még az erős kritikájú Frideszy Lajos is) örömmel constalták az arczkép sikerült voltát.

A festő, kerülve a külső sallangot, a festői ruhában nyilvánuló külsőt, Madáchot átszellemült, mondhatni ideális arczczal tünteti elénk, oly arczczal, melyen a melancholia, a jövőbe való révedező pillantás, hűséggel és ravíves felfogással van visszatükrözölve. Hogy Roskovics nehéz feladatát oly sikeresen megoldotta, ebben kétségkívül legtöbb érdeme van Jeszenszky Danónak, vármegyénk volt szeretett tagjának, ki a művész atelier-jét sokszor felkereste és a művészek az információt mindenkire nézve megadta. A költő két kezét egymásba fogva, természetli nagyságában áll előttünk, lábai mellett babérkoszorúval.

Az ünnepély alkalmával a diszterem balkarzatán lévő egyik szép és szellemes asszonyunk azt a kritikát mondta rá, hogy az arczkép oly remek alkotás, mely Madáchot úgy tünteti fel, mintha valóban élne, s mint élő alak személyesen lett volna a tiszteletére rendezett ünnepélyen, és ott állna, dísfény által körveve, a lelkesült ünnepelő közönség között.

Sajátságos malérba jött a bizottság az arczkép keretével. Az egyik keret elégett a megyeházi melléképületek tűzveszte alkalmával, a másik keret elkésett, s még most is Vácson van. Nagy zavar volt evégett

az utolsó órákban, míg végre egy szerencses gondolattal a bajon úgy segítettünk, hogy a Buttlér-féle nagy kép kerethe tettük be Madáchot. A két család úgy is közeli rokonságban van egymással.

Roskovics Ignác festőművészünk valóban megérdemli, hogy őt, mint jeles művészt, a Madách arczkép alkotásért különösen is kiemeljük. Roskovics javából fortikorában van. Amint maga elbeszélte, a festészeti pályára azért szánta magát, mert nehéz halála van. A festészeti pályán nehéz hallással is boldogult. Annál kifejelettebbek szép fekete szemei, melyekkel majd agyonnézi az embert. Mint görög káth, lelkes fia, már gyermekkorában szította magába az egyház költészetét. Ottárképei és egyéb szentképei, melynek: a szentlélek eljövele, a Krisztuskép, Szent József, különösen pedig a nepomuki Szent János, kit a legenda szerint Venczel cseh király azért dobott a Moldva vízébe, mert a királynénak gyónás pecsetje alatt közlött titkait nem akarta elárulni, — oly remekül alkotta meg, hogy az előjelzett kép miatt már az 1885-diki őszi tárlaton művészi nevet biztosított magának, a többi képeivel pedig az elismert művészek sorába lépett. Nem-sokára azonban megunt a szent képeket, és egymásután festette a szép és kaczer menyecskéket, melyek közül elbajoló: „a piézsi piros alma.” — Amint ő fest, mind megnyerő és izléeses terméke a modern magyar festészetnek. Ő fogja a Haynald képet is lefesteni vármegyénk diszterme és Pantheonja számára. A diszterben a nőkre mondott toasztjából azt is következtethetjük, hogy Roskovics elegans szónok. Megis tapsolták érte a hölgyek, bár a taps, Tihanyi főjegyző szerint, csak a németeknek tetszés nyilatkozata, a magyar többet ad a „vivát”-ból felt éljenre. Azért tehát éljen soká Roskovics Ignác!

A diszterben.

A diszterben, melyet Tapólesányi Ferencz tisztelt várnagyunk állított ki, 151-en vettek részt. A résztvevők legtöbbször frakkban és szalon kabátban jelentek meg, csak Pinter Sándor barátunk volt egyedül magyarnban (Úgy ragaszkodik az attillához, mint a b-gyarmati szekházhoz.) Az ebéd 2—4 óráig tartott a legjobb hangulatban. A főispán első toasztjára, mely Ő felségére a királyra, a felséges királyasszonyra és az uralkodó ház összes tagjaira szólt, kegyeletlejesen felállt a közönség és szívből éltette mindenki a királyt és királynét. Pajor kir. tanácsos ur gróf Degenfeld Lajos szeretett főispánunk ő méltóságára mint egy szebb jövő letéteményessére ültet poharat (Dörgö éljen.)

Nagy eszében hallgatta végig mindenki az excellentiás úr toasztját. (A gyengébbek kedvéért kiírjuk, hogy ez Szontagh Pál.) Az önfentartás ösztöne — úgy mond — azt mondta volna ugyan neki, hogy gyöngékedése miatt távol tartsa magát ezen ünnepélytől, de neki Madách oly jó barátja volt, hogy emlékének ünnepén itt kell lennie és szívesen eldob életéből néhány hónapot. Aztán nagy témákat fejtegetett szónoki hévvel. Nemzet, mely nyelvéről nem feledkezik meg, nem vesztet el soha. A nyelv hatalma még az eltűnt nemzetek emléket is megőrzi. Példa erre a görög- és római nyelv. Magyarország is, ha nyelvét megőrzi, fejleszt és terjeszti, — érje, mint érte is, bármily csapás — élni fog! Beszéde másik részében azonban nem egészen alapelköli rekrimínatúkra böcsülközött az excellentiás úr valóban szellemes toasztja. Neki ugyanis nagyon fáj az, hogy az irodalmi műveknek itt Magyarországon alig van keletje; kérdi, ugyan hány ember bírja itt Nógrádban Madách műveit? kérdi továbbá, hogy Sréter Alfrédöt és őt, mint főrendiházi tagot kivéve, hány országgyűlési képviselő vesz részt e kegyeleles ünnepélyen? A konkevenciákat levonva, oda konkludál, hogy társadalmi életünk hátra van és beteg. Azokat élteti, kik a magyar literatúrát terjesztik, a társadalmat fejleszteni hivatnak, ezek az Akadémia kiküldötte: Nagy Iván, — a Kisfaludy társaság kiküldötte: Rákossy Jenő s a Petőfi társaság kiküldötte Bodnár Zsigmond.

Majd Nagy Iván emelkedett fel s azon témából, hogy mult nélkül nincs jövő, s hogy a jelen a multon épül, — igen szép beszéddel méltatta Madáchot és életét, s az Akadémia nevében azokért emeli poharát, akik az ő emlékének testet adtak, ezek: Szontagh Pál, Pajor István és azokat, akik a szent ereklyét és a halhatatlan író emléket tovább is fejleszteni hivatnak, ezek: Gr. Degenfeld Lajos főispán és Scitovszky János alispán.

Sréter Alfréd Roskovics Ignác festőművészt lendületes toasztban élteté.

Scitovszky János alispán pedig, mitigálva némileg Szontagh Pál úr rekrimínációt, ügyes fordulattal áttért a Madách családra s ezek tagjait, különösen pedig a nagy költő egyetlen, figyermekét, Madách Aladárt emelte ki.

Aztán Rákossy Jenő emelt szót, szépen és hatalmasan beszélt. Elmondta, hogy a közéletben a közfunkciónál sokszor van szerepesere, a poéta politikussá lesz, kiké az utczára s víszí haterába sokszor a németeket. Egy dal is végtetés lehet néha egész államok életére. Aztán hangsúlyozta, hogy a marseillaise mily hatást gyakorolt a francia forradalomra; a talpra magyar, a Rákóczy induló mily nagy dolgokat mivelt? Végül szónoki hévvel előadja, hogy hazánkban, szellemi küzdelmeink között mindig volt egy-egy szellemi országban, aki Magyarországnak dícsőségét a külföldiek előtt is elismertette tette. Ilyen volt Zrínyi Miklós a költő, a „Zrínyiasztal”, Katona József a „Bankbánnal”, Teleky László a „Kegyencszel”. — s Madách Imre „az ember tragédiájával”. Ő, a most Madách emlékére ültet poharát s szavait azzal végzé, hogy áldja a Kisfaludy társaságot, mely őt Nógrádba küldé, s alkalmat adott neki arra, hogy Nógrád vármegye lelkes közönségével megismerkedhessen, s köszöni az ünnepelő közönség szívességét, hogy hosszúra nyúlt toasztját meghallgatni szíves volt. A szép toasztot, mely igen jó hatást gyakorolt a jelenlévőkre, általános tetszés és taps követte.

Tóth Kázmér Paulay Ederől emlékezett meg, aki Madách nagy művét szívre alkalmazta.

Bodnár Zsigmond, a Petőfi társaság nevében Nógrád vármegye közönségét élteté.

Roskovics Ignác festőművész úgy jellemezte az ember tragédiáját, mint a szép művészetnek kimeríthetlen kincsanyáját, ki is kapta belőle az Évát, és éltette a nőket.

Reményi Károly városbíró a vendégek egyetemére ültet poharat.

Gresits Miksa a jó egyetértésre és a hazafias szellem istápolása és fejlesztésére mondott lelkesítő szép beszédet, mit nagy figyelemmel halgattak végig.

Scitovszky János alispán a jelen béke ünnepén éltette a háború térfiat, a honvédeket s ezek képviselőit a jelen volt Wizner Mihály őrnagy urat.

Ugyancsak Scitovszky János emelt poharat a kiküldött de betegségük miatt elmaradt írókra: Jeszenszky Danóra, Mikszáth Kálmánra és Komócsy Józsefekre, — majd Kubányi Lajosra, vármegyénk festőművész fiára, aki három Madách-képet festett.

Melicher Ferencz lendületes toasztban éltette az alispánt, mint aki az ünnepi emlékbeszéd által az írók sorába lépett.

Végül Madách Aladár, a nagy író fia, a maga és a Madách család nevében meghatóan köszönte meg a vármegyének és az emlékügyi bizottságnak figyelmét és fáradozását, melyet elhunyt édes atya emlékére és tiszteletére kifejtetni szíves volt.

A megyeház disztermében rendezett diszterben nem csak fényesen, de izletesen volt kiállítva, következő ötrenddel:

1. Ragout leves.
2. Tok és fogas, majonészszal és tatár mártással.
3. Párolt vese pacsenye.
4. Özderék.
5. Pulyka sült.
6. Parfail és fagylalt.
7. Czukorkák.
8. Gyümölcs. Sajt.
9. Kávé.
10. Penezi fehér és ecsegi vörös borok.

A vendégek és különösen a szép számban megjelent vidéki és városi szép hölgyközönség tiszteletére a kassinó termében rögtönzött táncmulatság volt, melyen vendégeink igen kedélyesen mulattak s bájos fiatal hölgyeink a hajnali órákig táncoltak.

A város az ünnepségek alatt ünnepi színt öltött magára: a templomok, a köz és magánházak sűrűn fel voltak lobogozva nemzeti színű zászlókkal.

Alkalom adatott arra is, a miert Szontagh Pál úr excellentiája méltán felszólalt, hogy a Madách-kultusz emelésére Madách művei árusitassanak. Darvai könyvkereskedőnk Madách egyes és összes műveiből szép kollekciót rendezett be a vármegyeház kistermében, s el is kelt több példány.

Tisztelt író és művész vendégeink, kiket az itteni közönség igazi magyar vendégszeretettel és őszinte tisztelettel fogadott és látott el, okt. hó 31-iken d. e. 10 órakor hagyták el B-Gyarmatot. Azt hisszük, hogy a vármegye által rendezett ezen kegyeleles ünnepélyre elismeréssel fognak mindenkor visszagondolni.

Az itt tapasztalt lelkesedés legyen forrása és alapja annak, hogy Madáchnak országos emlék alkottassék.

Az ismerkedési estély.

Szerencses gondolat volt az ünnep rendező bizottságától, hogy az előestén Budapestről megérkezett vendégek, valamint a megyéből is mindenhonnan rajonként városunkba érkező küldöttségi s megyebizottsági tagok szórakoztatása végett „ismerkedési-estélyt” rendezett: magánházakban ugyanis hajósabb leendett összehozni még a legvendégszeretőbb házigazdának is a sokak előtt csak hírükből, de személyesen nem ismert kedves vendégeket.

S e célra szerencsésen volt megválasztva a „Balassavendéglo” emeleti terme, mely jelen átalakításában, nagy igények nélkül, díszesnek is mondható.

Kevéssel nyolcz óra után hatvankét uri egyén gyűlt itt egybe, köztük megyénk szó szoros értelmében népszerű főispánja gr. Degenfeld Lajos ő mlga, s Scitovszky János alispán, a Madách ünnep egyik főtényezője; a budapesti vendégek közül Rákossy Jenő, Bodnár Zsigmond, Roskovics Ignác, Luby Sándor. Nagy Iván és Madách Aladár urat, nem kis sajnálatunkra, házigazdájuk Pajor István kir. tanácsos ur tartotta vissza. De ott láttuk az estélyen vármegyénk, sőt országos politikai életünk egyik legkiválóbb veteránját Szontagh Pál ő kegyelmeségét; a losonezi állami főgymnásium jeles küldöttsége tagjait Gresits Miksa, Ambrus Mór és Szőke Adolf, tanár és számos más losonezi megyebizottsági tagok, kik közül főlemlithetjük főtő dr. Valihóra János losonezi plébános urat, továbbá Draskóczy Ede losonez városi főjegyzőt és Cserepy városi pénztárost.

Megjelent a vármegye központi tisztviselői karának csaknem minden kiváló tagja Tihanyi Ferencz vm. főjegyző s Pongrácz György árvaszéki elnök ural élén; a kir. törvényszék több derék bírójá, Okolicsányi János, dr. Imrik Péter, Jakubovits József, a b-gyarmati ügyvédi kamara tagjai, élőkön Kövy Tivadar elnök és Farkas Ferencz titkár ural. Fő Simkó Frigyes ev. esperes-lelkész ur, Reményi Károly városbíró, a füléki és a rétsági járás főszolgabírái: Plachy József és Balás Ferencz urak, Zeke Kálmán kir. járásbíró, dr. Megyery István kir. alügyész, Baingtoner Ottó vármegyei főpénztáros, Sztranyavszky Géza kir. közjegyző, Vannay Ignác takarékpénztári igazgató, s dr. Berczel Henrik, dr. Bogdán Mihály főorvos, dr. Heks orvos, dr. Istvánffy Lajos, Szabó Albert h. pénzügyigazgató, s még számos városi képviselő és megyebizottsági tag

A kölesönös bemutatkozás után Dombi Károly kitűnő bandája, rázendítve a Rákóczi induló lelkesítő hangjait, díszesen terített asztalokhoz ült a társaság. Nem fogjuk leírni, bár ez sem volt utolsó, a gazdag menüt, de meg kell említenünk a nógrádmegyei gazdasági egyesület mintapinczéből asztalra került jeles rizlingi bort, mert hihetőleg ennek tűzesítő hatása okozta, hogy az egész társaság csakhamar nemcsak testileg, de szellemileg is fölmelegedett.

Az első pohárköszöntőt, példás rövidséggel, alispánunk mondotta, éltetve a budapesti vendégeket, kiknek nevében nem késett Rákóczi János úr legott igen szellemes rögtönzéssel viszonzni s megköszönni az üdvözlő kitüntetés s szíves vendéglátást, egyszersmind pedig elvette, a „holnapi nap” főtényezőit, a főispán és alispán urakat. Rákóczi úr beszédéből méltó, hogy feljegyezzük azon párhuzamot, illetve következtetést, melyet ő az irodalom és a politika képviselői együtt működéséből levont, t. i. hogy mint femininum és masculinum találkozók ekkor a keltő; melyik a nőnem, melyik a férfi? bajos eldönteni, mert hol az egyik, hol a másik termékenyít s hoz létre üdvös, magaslatos és közhasznú dolgokat. — Így tért aztán rá a Kisfaludy-társaság e derek küldöttje ismert drámaírónk s kiváló publicistánk, a Nógrádvármegye törvényhatósága által az irodalom fölkejtésének emlékére rendezett ünnep megtartására.

Majd Borbás Géza vilkei plebános úr köszöntötte fel újból a bpesti vendégeket, kik közül ezután Bodnár Zsigmond tanár, első rendű esztétikusunk, s ifjú korában megyénk lakója (varbói segédlelkész) Szontagh Pált, az érdeműs férfiút köszöntötte fel. Nagy figyelmet kellett beszédében azon történelmi visszaemlékezés, hogy szülő 1860-ban egyszerre ismerte meg Szontagh Pált Madách Imrével azon nevezetes alkalomból, midőn a megye másik nagyíró fia Haynald Lajos biboros érsek, akkor még csak érdelyi püspök, üdvözve a bécsi központosító kormány, névszerint Schmerling által, azonban hajszálnyt sem tágitva a nemzeti becsület politikájától, nem lépett be a nagszebeni conventikulumba; ekkor hazajött nógrádmegyei szülő városába Szécsénybe s itt édes anyja mellett és szeretetétől új erőt merített a kitartásra. Nógrádmegye kiváló hazafiai tehát küldöttségileg kívánták üdvözlölni a nagy magyar püspököt, s jól emlékezik rá szülő, hogy a küldöttség Madách Imrét kérte fel szónoknának, a katolikus Madách azonban az evangélikus Szontagh Pált ajánlotta, mint kitüntetőbbet.

Bodnár Zs. úr érdekes reminiscenciájára rögtön megadta a választ Szontagh P. Ökegyelmessége, azzal egészítve ki e történetet, hogy ő akkoron, bár a hazafias küldöttség megjelent Szécsényben, megbízatása daczára sem mondhatta el üdvözlő beszédét, a most már világhírű magyar főpápnak, („kit az úr Isten jelenlegi nehéz, beteges állapotában megsegítsen”) de az elneimondott beszéd át lőn a püspöknek adva, s így az, hihetőleg meg van őrizve, bizonyosságul annak, hogy elneimondott beszédnek nemcsak jelen időnkben, gr. Károlyi István által, de általa és már az időben is mondattak, midőn a szükség úgy hozta magával.

Majd fölállott Horváth Danó, az emlékügyi bizottság jegyzője és méltatta Roskovics Ignác művésztestő urat, aki Madách Imre arczképét oly szépen lefesté. Városbíránk Reményi Károly pedig őszinte, meleg szavakkal üdvözölte a körünkben megjelent lozonci vendégeket, kiknek nevében Gresits Miksa főgyömn. igazgató úr hatással válaszolt. Egy másik lozonci úr: Adó dr. Valihora János esp. plebános Reményi Károlyt, mint B-Gyarmatnak általuk is tisztelt főbíráját, Bodnár Zs. pedig a nógrádi járás derek főszolgabíráját Balás Ferencz urat éltette, aki őket a küldötteket nemcsak Vácra Rétágra szállította a leggyöngédebb figyelemmel, de aztán vendégszeretetével Rétágról tovább alig akarta eresztetni. Többször szólott ezután Balás F. Jakubovits József, Bácsky volt 48-iki Vilmos huszár s jelenleg az osztr. magyar állam vasúttársaság derek főmérnöke, és szólott Borbás G. utóbbi a „Nógrádi Lapok” szerkesztőjét éltetve, Ambros Mór tanár úr pedig lendületes felköszöntőben Rákóczi Jenőt, mint a magyar drámairodalom új iskolájának kiváló úttörőjét. A többi márcsak „vad-tóaszt” számba menő díkezőnek Pongrácz György orvos-élnök úr közmegelegedése azzal vetett véget, hogy hallgassunk már néhány jó nótát is végig Dombitól; és úgy lőn, s lőn a jókedv folyása zavartalan a késő éji órákig.

Okolicsányi János sikerült költeményt írt Madách emlékére, s ezt Horváth Danó felkérésére el is szavalta az estélyen. A költemény a következő:

Nógrád! Madách Imrének add át
Máltán Övé a díszbabér,
Legyőzve a halál hatalmát
(Bár holt a test, nem út az ér)
Jelképez élő szellemével
Egy irodalmi Méteort
S neve hazánk költészetével
Örök időkre összeforrt.

A tudomány fokán beillett
Jelesünk java közé,
Mint lelkesült, mint szellemihlett
A múza kertjét öntöze.
Hazánkban elhintette sorra
A magyar eszme csöppét,
Ezek fűzék díszes csokorra
Madáchnak elmegyöngyeit.

„Ember tragédiája” minket
Meg is lepett, meg is hatott,
Az értelem tetszőleg intett
Meghozva a bírálatot.
Az Akadémia az éssnek
Nyitotta a ház termét,
S jegyzékbe vették az ítések
„A Halhatatlannak” nevét.

Nem csak ipienk s szellemes leny.
El ott is a felhők fölött,
Mégoszlik a költői dicsfény
Lenn-fenn a két világ között:
Az égiek benső örömmel
Körökbe zárták Társunkat,
Ki közölünk emlékedett fel,
Hova a föld büszkén mutat.

De ő azért most is velünk van,
Bár eltűnést jelez a hant,
Ígéje szétterjed honunkban
Bár néma hangtanak a lant:
Mert a Dicsőült az egekről
Leküldi lelki sugarát,
Felbuzdítandó most, s ezentúl
Hazánk irói hőles karát.

Im! a művész a Boldogultat
„Rajzon varázsolá elénk,
Érzelminktől meghatottak
Azt e napon felszentelénk:
Legyen e kép vonzó Talizmán,
Az ifjú vágyát keltse fel,
Ki halad a nagy Mester után,
S azzal nemes versenyre kel.

A kegyelet szent őstőnéből
Közeledünk Madách feléd,
Emelve a népek szíveiből
Folyt hódolat külső jelét;
Képedbe a köztiszteletnek
Kiteszi Nógrád nagy Fiát,
S örökkörű emlékezetnek
Megörzi e Reliquiát.

Majthényi ünnepélyek Ipolyságon.

(N—i L—s.) „Nem az egyesek érdekeinek, hanem a közjónak szenteltem életemet.” E pár szóval jellemző egész működését búcsúbeszédében Majthényi László báró Hontvármegye volt főispánja. Ez vezérelte mindig: a 40-es években mint ifjút, majd élte delén a férfit. Ezzel szerezte meg magának azt, mit elnyerni oly nehéz: a nagyközönség szeretetét. De erre a szeretetre és tiszteletra el lehet mondani, mit Petőfi írt meg valakire: „Örök mind az Isten.”

E szeretetnek, e ragaszkodásnak volt kifejezője Lestyánszky Sándor alispán gondolatokban gazdag méltató beszéde, ezt hangsúlyozták a banquette toszjtjai, erről szállott a fátylas menet szónoka Horváth Béla képviselő oly szépen és a nagy közönségnek az összes ünnepélyeken való részvétele.

Messze távolból, a megye minden zugából, küldöttségek és egyesek eljöttek, hogy jelen legyenek amaz ünnepélyen, mit a megye közönsége rendezett az érdemekben gazdag főúrnak. De minden felesleges szót mellőzve, elégséges lesz utalnunk az ünnepély lefolyására, mely nagyszerűségében oly megható és lélekemelő volt.

Már jóval 12 óra előtt egymásután robogtak fel a díszes hintók a megyeház elé. Csillogott a díszmagyar, feketélt a trakk. A hölgyek pedig, kik jelenlétükkel szintén ohajtották emelni az ünnepély fényét: szebbnél szebb toilettekben. A megyeház terme zsúfolásig megtelt közönséggel. Az arisztokráciától kezdve a falusi küldöttségekig mindenki ott volt.

A terem balsarkában felállított karzatán díszes hölgyközönség: özv. Paczolay Jánosné, gr. Crouy Endréné, Laszkary Odonné, Laszkary Pálné, Horváth Miklósné, Helmbacherné, Balogh Jánosné, Lestyánszky Sándorné, Szabó Gézőné, Blaskovics Marcsa, Vajda Pálné, Braumüller Sándorné, Majthényi Ottmárné stb.

A nagyközönség körében ott láttuk: gr. Majláth György esztergomi főispánt, gr. Chorinszky Igót, gr. Crouy Endrét, gr. Czebránt, Forgách grófokat, Dombai Vilmos barsmegyei alispánt, Majláth Imrét, Majláth Istvánt, gr. Wileczek Edét, Majthényi Istvánt, Majthényi Ottmárt, Horváth Miklóst, Horváth Bélát, br. Nyáry Bélát, Pongrácz tábornokot, Laszkary Odont stb., továbbá Lestyánszky Sándor alispánnal a megye tisztviselői karát s másokat.

Midőn a hölgyközönség elhelyezkedett és a megjelentek félkörbe álltak Lestyánszky Sándor alispán, régi szokásra utalva, küldöttség menesztését indítványozta, hogy az ünnepelt férfiút báró Majthényi Lászlót meghívja. A küldöttség tagjai voltak: Gr. Majláth György esztergommegyei főispán vezetése alatt Dombai Vilmos, Kvassai Mór apát, Pongrácz István tábornok, Horváth Béla országgyűlési képviselő, Nyáry Béla br., Czibulka László és Laszkary Pál főszolgabírák.

Hosszantartó eljenzés fogadta Majthényi László bárót, midőn a terembe belépett. Majd Lestyánszky Sándor lépett elő, hogy a vármegye nevében üdvözlője és búcsút vegyen a volt főispántól. Az alább egész terjedelmében közölt beszéd valóban élesen tünteti ki ama kiváló érdemeket, melyeket Majthényi László báró mintegy 40 éven át a megye felvirágoztatása körül szerzett. Az igaz szónoki hévvel a meggyőződés hangján előadott beszéd nagy hatást keltett. Gyakori helyeslések és eljenzések szakitották meg azt. A beszédet következőkben közöljük:

Nagyméltóságú báró belső titkos tanácsos
Kegyelmes Ur!

Hosszú közpályán, nekem, önfeláldozó munka verjeit napjai között szerzett valódi érdem előtt hódolattal meghajolni nem szolgál tömjenezés, hanem polgári kötelesség.

E meggyőződés ereje, s a közelismerés melegsége hozta létre Hontvármegye közönségének ama elhatározását, hogy küldöttségileg fejezze ki tiszteletét nagyméltóságod személye elismerését érdemei iránt azon alkalomból, midőn nagyméltóságod teltek, eredmények és érdemekben gazdag közszolgálati működését a főispáni méltóságban Urunk királyunk királyi kegyességének kitüntető nyilvánítása mellett befejezte.

Ezzel egy ünnep napot kíván, szentelni vármegye közönsége annak, ki a közjóra irányított szakadatlan tevékenységével egy egész életet szentelt a vármegye közügyeinek.

S ez ünnepnap fénye Kegyelmes Ur! Hontvármegye halás közönségének őszinte szíveiből nyeri lángoló sugarait, melyeknek világa nem csak azon alkotások egész sorozatát ragyogtatják, melyek nagyméltóságod államférfiúi bölcsességének, mesteri kezének és lankadatlan hosszas munkásságának is kepezik aldasos eredményét; de tündököltetik ama férfias erényeket is, melyeknek elismert és kipróbált értékeihez fűződik a minden időn át nyilvánult tántoríthatlan bizalom és ragaszkodás nagyméltóságod személye és politikai működése iránt.

Es a mint a természetben a fénysugár kristályon megtörve színpompájában csak nyer, ép úgy Nagyméltóságod közhasznú működése, lovasias és önzetlen jellemének kristályán áttörve, annál ragyogóbb színben tűnik fel most előttünk.

E közel félszázadra terjedő nyilvános pálya fénylő tavlatának kezdetén ott látjuk Eccellentissimát, midőn a negyvenes évek küzdelmeiben ifjú hévvel, erős meggyőződéssel s jellemző határozottságával előre törve, kivívja magának az elsőseget az egyenlők között s örökebe lép nagyméltóságod által nehéz küzdelmek árán uralgóvá emelt haladó iránynak e vármegyében.

Ez alapon emlékedett nagyméltóságod 1861-ik évben a főispáni méltóságra.

Az alkotmányos korszak ujja ébredésével ismét ott látjuk nagyméltóságodat buzgólkodni; hol az uralgó és nemzet közötti őszinte kibekülés s ezzel Magyarország alkotmányosságának visszaállítása képezte az ország jelesseinek nehéz bár, de a haza bölcsének gondviselészerű intézésével szerencsésen megoldott feladatát. S hogy a nemzet nagy többsége által őszintén fogadott és az egész nemzet által hűséggel megtartott kiegyezéshez Hontvármegye közönsége is akkoron tartózkodás nélkül, sőt lelkesedéssel csatlakozott; abban nagyméltóságod bölcsessége, tapintata és vezér egyéniségének elismert ereje képezte a siker biztosítékát.

Ez időtől kezdve aztán a szervezés mesteri munkájával vetette meg nagyméltóságod alapját vármegyénk helyes irányú közigazgatásának, s ama társadalmi és törvényhatósági üdvös intézményeknek, melyek elismert közhasznúsága képezheti nagyméltóságod fíradozásának erkölcsi legszebb jutalmát, mert ezek örök híven nagyméltóságod tisztelettel és szeretettel környezett nevével s abban méltó emléket.

Es bár megengedem, hogy e nehéz munka közben kifejezésre jutott erős jelleme, az üdvös cél elérése érdekében alkut nem ismerő vas akarata, az ellennézetek egyéni érvényesülésére nem mindig volt alkalmas, de üdvösnek bizonyult arra, hogy e nagyfontosságú ügyek nem az érzelmek váltakozó befolyásával s így kétes értékkel, hanem a közérdeknek megfelelő tárgyilagossággal és szilárdsággal azok által intézessenek, kik erre jogosultak és alkalmasaknak bizonyultak.

Es ennek felismeréséből származik vármegyénk közönségénél az évtizedeken át nyilvánult törhetlen bizalom Nagyméltóságod politikája iránt.

Innét a hála érzete ezen vármegye közönségénél; mely közvetlen tápasztalától indulva, legjobban tudta méltányolni nagyméltóságod küzdelmeit, s azok üdvös eredményét;

nagyrabecsült baráti hűségénél fogva pedig a szeretet, mellyel Eccellentissimát tisztelői és barátai e küzdelmekben környezték.

Ezen érzelmeik összességének hatása alatt fejezi ki ezen küldöttség Hontvármegye közönségének soha nem muló halálját, nagyméltóságod közhasznú tevékenységéért.

szerenese kívánatait ama ritka fényes kitüntetés fölött, mellyel a korona nagyméltóságod kiváló tehetőségét s ahhoz mért közszolgálatait és érdemét méltányolta;

s kifejezé végül azon kérelmet, fogadja kegyesen nagyméltóságod az elhangzó szavakban tolmácsolt ezen benső érzelmeink maradóóságának jelül tisztelőinek eme arczkép csoportozatát szívünk mélyéből eredett azon forró ohajtással;

aranyozza meg az ég nagyméltóságod életének még igen sok napjait a boldogság és meglegedés éltető sugaraival, s terjeszse ki áldását a női erények példányképe örömeinek bánatának méltó osztályossá; büszkesége a báróné ő kegyelmességére; bennünket pedig tisztelőit és barátait kérjük tartson meg kegyes jó emlékébe és érzelmeibe.

Siri esendőben nagy érdeklődés mellett szölt ezután Majthényi László báró. Visszatekintett pályájára, elmondta vezérelveit, melyek mindig szemé előtt lebegtek, és ama fogadalmat tette, hogy a megye érdekeit fogja továbbra is szíven viselni és szolgálni. Megköszönte a megyének iránta tapusított jó indílatát, halás szavakban adott kifejezést örömeinek ama képért, mellyel emlékül megajándékozták és könnyekig meghatva vett búcsút a közönségtől.

A beszéd mélyen meghatotta a közönséget és úgy akkor, midőn szeretett hitveséről emlékezett meg, nemkülönben a beszéd végeztével szünni nem akaró eljenzés hangzott fel a teremben.

Az emléktárgy, mit a megye átadott, volt a köztetszés tárgya. Nagy széles díszes aranykerethe foglalt arczképgyűjtemény ez.

Ott vannak a megye kiváló férfiai, úgy mindazok, kik tevékeny részt vesznek a nagyközönség köréből a megyei életben.

Középen pedig a vármegyei ház jól talált képen látható.

Ezzel itt az ünnepély első része véget ért.

2 órakor a Holzer szállodában 200 személyre szóló banquette volt, melynek menüje a következő:

Menu. Tápléves majmetéttel. Hala k: Keesege, mayonais, tartár mártással, forrázott fogas vajas burgonyával, párolt marhahús körözve. Pecsényék:

Vad pastetommal, szárnyas salátával, tésztá, torták, csemege, jarmelto, fagyalt.

A 4-ik fogásnál Majláthy László báró állott fel, hogy eltesse felesége urunkat a királyt, mit a közönség alva hallgatott végig.

Majd ismét poharat emelve gr. Majláth György emlékeztetéből kiindulva Hontvármegyére és közönségére mondott felköszöntőt.

A többi szónokok, mint Majláth István, gr. Majláth György, Bolgar Endre, Kvassai Mór, Majláthy István, Libertini József, Lestyánszky Sándor mindannyian szép szavakban emlékeztek meg a kiváló férfiú hervadhatatlan érdemeiről és áldott jóságú neje gazdag erényeiről.

Üdvözlő táviratot küldtek: Vay Miklós báró, Szalvassky Gyula, Palásti Pál püspök, Kemény Kálmán br., Jekelfalussy József, Pajor István, gr. Zichy Géza, Gyürky Ábrahám gr., Scitovszky János, Paczolay Gábor, Vértess József stb.

A banquet kedélyes hangulathoz folyt le, és a közönség mintegy 5 óráig maradt együtt. Még dícsérőleg kell megemlékeznünk a kifogástalan ételekről és italokról mit Trautwein Dani szolgált ki.

Este 6 órakor imponáló lámpion és faklys menet volt a vármegyeház előtt, Horváth Béla országgy. képviselő tolmácsolt kiválóan szép beszédben a közönség szeretetét az ünnepelt férfiú iránt, mire Majláthy László megköszönte e kitüntetést is.

Este 10 órakor fényes közönség gyülekezett a megyeház nagytermébe, az ottani táncszívalomra.

Erről közelebbi számunkban.

Hivatalos ügyiratok és a magyarnyelv.

Nemzeti nyelvet tökéletesíteni, terjesztetni minden népnek maga iránt való elengedhetlen, szent kötelessége. Amely nép nemzeti nyelvet tökéletesíteni nem képes, vagy arra nincs benne elég akarat, közel áll ama nagy sirhoz, melybe népek hanyatlottak már, melyből a feltámadás csaknem lehetetlen. Hiszen igaz marad az mindig, hogy: nyelvében él a nemzet!

Aki tapasztalja, hogy a magyarnyelvet mennyire hibásan használják sokan, úgy beszédközben, mint magán és ügyiratok szerkesztésénél, lehetetlen, hogy el ne ismerje, miszerint e téren még sok és sürgős tenni való jár ránk. Azonban szeretjük magunkkal elhitetni, hogy a nemzeti nyelv nincs annyira elmaradva, miként azt sokan állítják s e tudat következtében még soká tesszük azt, amit már régen tennünk kellett volna nemzeti nyelvünk érdekében.

Az írók némelyike nyelvtani szabályt alkot magának és e szerint önti formába gondolatait, más része nem törődik a nyelvtani szabályokkal, oly szembetűnő szabálytalansággal ír, hogy az értelmes olvasó nem tudja elképzelni, miként lehet irtó olyan ember, aki fogalommal sem bír a helyes, szabályszerint való írásról. Ha a hivatott író nem alkalmazkodik az általánosan elfogadott — ha ilyen volna! — nyelvtani szabályokhoz, a kontár tudatlanságból írál össze minden badarságot, képzelhető szabálytalansággal, miként sajátíthat el irodalmi dolgozatokból némi nyelvtani ismeretet az olvasó közönség?

Ezért van, hogy a nagy közönség tanultabb része is annyira hibásan ír nyelvtan szerint, hogy az értelmebb embernek pirulnia kell az ily kirívóan szabálytalan dolgok olvasásánál és kérdi, mikor jön már el az az idő, mikor helyesen tudnak írni legalább azok, akik az írói címet megkövetelik maguknak, hogy az ilyenek műveiből okulhassanak azok is, akik nem írók ugyan, írással mégis foglalkoznak.

Ha a magánlevelezések, iratok, az iparosok, kereskedők legtöbbjének számlái, czégtáblái stb. a megbotránkoztatásig magyartalanok, szabályellenesek, legalább az irodalom terén feltűnni vágyóktól méltán nemcsak elvárjuk, de meg is követeljük, hogy helyes magyarsággal írjanak és beszéljenek. Ezeknek előre becsátása után áttérünk tulajdonképeni célunkra, arra tudniillik, hogy rámutassunk, miszerint a hivatalos ügyiratok szerkesztése és leírásánál vajmi keveset törődnek nemzeti nyelvünkkel és annak általánosságban elfogadott szabályaival.

Ismeretes dolog mindnyájunk előtt, hogy a polgári hatóságok hivatalos ügyirataikat levéltárba szokták elhelyezni. A levéltár nemcsak azért okvetlenül szükséges, hogy az oda elhelyezett iratok előbb, vagy utóbb bevégezett, vagy folyamatban levő ügyekre felvilágosítást nyújtanak, hanem azért is, hogy a messze jövő gyermekeiből következőknek apáik viselt dolgaira, az ügyek akkori menetére, a közigazgatás, törvénykezés milyenségére stb.

Ebből önként következik, hogy a levéltárakba helyezett ügyiratokat akként kell szerkesztetni, kiállítani, hogy korunk műveltségi állapotát, nyelvünk fejlődési fokát, híven tüntessék elő. Nagy figyelmet kell fordítani, hogy a könyvek, iratok úgy szerkesztessenek, hogy azokból egykor a jelen viszonyok legyenek kiolvashatók és miattuk unokáink meg ne róják, el ne ítéljenek.

Bár a jövő számára elített hivatalos iratoknak ilyen, nagyfontosságú tulajdoníthatunk, annyira rossz magyarsággal szerkesztetnek azok igen sok író által, hogy legnagyobb részük jelenünk szegényégi bizonyítványát szolgáltatnak a jövő nemzedék előtt. Különösen a nyelvtani szabálytalanságot illetőleg. E körülmény oka nem a fogalmazó hiányos nyelvtani ismereteinek tulajdonítható legtöbbszőr, hanem annak, hogy vannak másolók, akik hibásan

és hiányosan másolnak s a hivatali tónók elfogallatása következtében olvasatlanul írja alá az ő eredetijéről leírt másolatot. Így kerülnek a boszantásig hibásan lemásolt iratok felsőbb hatóságok és a közönség elé, vagy tétetnek levéltárba.

Nyilvános ebből, hogy a hatóságoknak mindig tekintettel kell lenni arra, hogy alantas alkalmazottjaik tudjanak magyarul helyesen írni, mert a nyilvánosságra jött hibás kiadványokért nem a leíró, hanem az aláíró rojál meg és méltán. Különben a közigazgatás, törvénykezésnél alkalmazott embereknek tudniuk kell helyesen írni, hogy ne alkalmazzassuk rájuk: „Ne sutor ultra crepidam.”

A humoros közönség köréből.*)

Lucsencz, Mindszentok nabja.

Idezs szerkesztő barátocskám!

Hogy hogy gyuttam haza Gyarmotról, Madach önépről, azt magam se tudok, csak ara emlékszek, hogy Sanyi barátom bedobta kocsiba.

Mingyár üsmérkedési estilyen a Balazsába berugtam att a sok bortól, amit ott kaptuk.

Másnap reggel már konyakot ittuk. Önépre Sneff is Alk Ferus hurzolták be. (Viszandom nekik szíveséget ide haza.) Alispányi emlékbeszédbe meg a Pajor odáhu nem halotam semit se, nem kiabálták nagyon, úgy hogy azt a kevis hangot elütem álók mind elhalgaták elütem. Aztán teczük tudnyi a Kövy főfőfiskál vite serházba a mővészeket isz irokat: in is kezibek állam, isz itam mint gedény potya sert. Czehet fizete Kövy. Inen vitik diszebidra, amit Topolesanyi Ferus rendezte. Finyes huszarok hozták be halakot, amik kivótak festve kiksarga nogradi színre. — A Plachy Zsigus, mikor megetuk halakot, mingyár kiabálta: Huba, dinya, riba svinya, potrebuje pohár vina! — Ere isz ituk nagyokat, isz totál berugtuk.

Othon Xantipa kezdte nagy lamentumot. Ere felibredok isz trifibú kinyitotam esernyüt Xantipa boszantására. „Hád minek neked esernyű, te riszeg kotya!” — fűmedí rám. „Hád csak azír, mer dűrgis isz vilamlás után esű szokta esnyi. Ere Xantipa mig dőhőseőbb lete. — Akor mar in se vetem trifára dolgot, isz mil-tűsógosan oda kiáltotam Madachbul: „halgas Éva!” No latya szerkesztő barátom, ilyen az ember tragédiája.

Magok sokat köszönhetik nekem, mer sokat faragtam Madacs-őnép vizet. Talalkoztam gr. Gyurkyval Lucsenczon, mer teczük tudnyi, amióta gr. Gyurky ablegatus lete, azóta mindig Lucsenczon van, isz kirtem, hogy gyujon Madach önépre. „Jaj Zebulon, nem írem in rá, mer be kel vinyi parlamentba a gacsi romai katulikus alesperesű kirvinyit az 1868: LIII. t. cz. ellen.” — Sok fejtűrest adja ilyen dolog egy kalvinista zembernak. Mentam Filekra a gr. Bertoldhoz. E meg azt mondta, hogy ű azír nem in rá Madach önépre befíradni, mer Szlavoniába csinálja vasolat. No de Berchtold bekűldte migis Kramolini Ferust. Eh, gondoltam, probalok szerencsét gr. Czibrián urasagnál; itt is kosarat kaptam, mer Czibrián gróf ir ümiltósága elmente Huntvármegyiba önépeli. De a helyete mig csak karpotolva votunk, mer Huntbol Madach önépre elgyuttak az Ivánka Zsigus isz a Hedervári Antal uraságok, kiket Majthinyi vót fűsüpan kűte ki. A gróf Pejacsovich urasaghoz utközben besoltam magamat, az azír nem gyuttat, mer szíp idű vűt, hád vadásznyi kellett. Szicsinyba br. Rozner urasagnál probaltam szerencsét; az kezdte velem finuman beszélnyi. Mingyár gondoltam, hogy br. Rozner uraság magasabb diplomaciába nem gyűvi. — Dr. Pulszky Gusztó az elgyutta vóna, ha gróf vagy báró isz lete vóna, de mikor nemsokára képviseli választás lesz, hád azon tūri fejt, hogy kellene az aszód-gyarmoti vasolat Szicsinyon át Lucsencznak póta d o. nélkül meghoszabítanyi. Ez nagy kunst lesz! Aszt nem esodálok, hogy br. Andreánszki se vota Madach önépre, — mer teczük tudnyi Madach irta a „Mozst”. — Ha kis gr. Forgach nem hozza el nigy fene táos a diszebidra, hát magnatusok nélkül maradunk.

De vanak nem magnatusok is, kik mindig bejárnak megyegylisre, isz mos önépre mig se gyűték. Nem látam ott se Holost se Gedolyt. A sehnák, elere tuták, hogy nem lesz semí skandalum, hád azír nem reszkírozták fáracságot.

A szegény agardi pap, a Gaal Misko, aki szeretyi literatúrát, othon hagyta kedves feleséget, gyerekeket, isz egy tragacson gyuttat be Madach önépre, — pegyig nem virilis.

Halotam sok szíp toasztokot, mindenkiür üritetik poharat velem egyut, csak ara nem üritetik, aki Madach zűget megpendítot, nyélba ütött isz legtöbb fírata isz fírálja bene. Eszembe jot az a kezmondás, hogy aprilis termi szép vřágokat isz migis majus kir-kedi vele.

No Isten ünne! barátocskám, maskor tebet írok.

Prohaszka Zebulon.

P. S. Nem szíp Pjetko Imrustul se, hogy nem volt Gyarmoton az üvi druszája önépin. Csag úgy titokba azt is megsűgok, hogy profszorok mind megvótak eligedve Gyarmoton, csag az a Mőricz Ambrus ne ment vóna haza ihen isz szomjan; merl az kiür magokat a Lucsencz isz Vidikiiba.

Hírek és Különfélék.

Személyi hírek. Gr. Degenfeld Lajos főispánunk öméltósága okt. hó 29-én este 7 órakor érkezett B-Gyarmatra, hol a Madách emlékére rendezett arczképleleplezési ünnepélyen a rendkívüli közgyűlésen elnökölt. Résztvett az írók és az arczkép művészfestőjének tiszteletére rendezett diszvacsorán

*) E rovatban közöltéekért nem vállal felelősséget a Szerk.

is. Okt. 31-én a szolgabírói hivatali látogatta meg, s a székvárosból nov. hó 1-én d. u. 2 órakor távozott.

Előléptetés. A novemberi kinevezéseknél honvédtisztakarunknál előléptettek: Kovács Ferencz és Szarvas Sándor hadnagyok főhadnagykákká, Fényes Jákó tartalékos tiszti pedig a tényleges állományba helyeztetett át.

Vasúttör. Özvegy Hanzély Lászlóné úrhölgy ó nagysága 150 frttal járult az ipolyság-b-gyarmati vasutvonalra. A 40,000 frtnyi nógrádi subventióhoz még eszerint 550 frt hiányzik, mert az osztr. magyar államvaspálya társaság igazgatósága 2400 frtnyi aláírást visszaküldött, mivel ezen aláírások kötelező ereje csakis 1890-dik évre szűlt. A balassagyarmati népbank 1000 frtos aláírásának kötelező erejét kiterjesztette 1891. évi okt. 1-ig. Tekintettel arra, hogy B-Gyarmat városa és érdekeltsége közel 25 ezer frttal járult a subventióhoz, méltán elvárható lenne, hogy ezt a kis differentiát a csesztvei, szűgyi, és varbói legközelebb érdekelt birtokos urak, kik Hanzély Lászlóné úrhölgy önagyságán kívül egy fillérrel sem járultak a subventióhoz, — elosztatnák.

Losoncz városa méltón volt képviselve a Madách ünnepélyen, különösen azok részéről is, akikkel lapunk egykor máskor hevesebb tollharczban volt. A jó és mivelt kedélyű emberek hamar megbocsátanak egymásnak és könnyen felejtik a becsületbe nem vágó sértéseket. Örömrünk szolgá, hogy baráti kezet szorítva, tisztelt losonczai testvéreink jól érezték magokat B-Gyarmaton. Adja Isten, hogy többször legyen alkalom az igazi jó barát ság fejlesztésére és ápolására. Itt voltak, a város képviselőiben: Draskóczy Ede és Cserépy István. A rom. kath. egyház képviselőiben dr. Valihora János. A főgymn. képviselőiben Gresits Miksa, Ambrus Mór (a magyar irodalom kiváló, jeles tanára) és Szőke Adolf. Atanítóképző képviselőiben Szováthy Lajos, Sneff János, Thaisz Lajos és Peres Sándor. A losonczai kaszinó képviselőiben Kovács Ferencz, továbbá Alk Ferencz, Kovács Sándor, id. Szakall Barnabás és Zelenka Gyula. Török Zoltán polgármester úr, mint értesülünk, akadályoztatva volt a megjelenésben.

Szécsényi vasútvonal átépítéséről. hogy az Aszód-tól B-Gyarmatig építendő vasutvonal folytatásaként B-Gyarmatból Losonczig folytatolag építendő vasutvonalra dr. Pulszky Ágost és báró Roszner Ervin urak az előmunkálati engedélyt megkapták. — Melegen üdvözlöljük e váratlan kezdeményezést azok részéről, kik az aszód-b-gyarmati vasút ellen oly merev álláspontot foglaltak el és most ugyan ezen alapon a már bizonyossá vált aszód-b-gyarmatig kiépítendő vasutról, a vasutépítés folytatását Losonczig czélul tűzték ki. — kívánunk szerencsét ezen vállalathoz, csak a szándék komoly legyen és várt eredményhez vezessen.

El lesz a bányakerületi ev. püspöki Soltz Gyula, a selmeczi németmagyar egyház felügyelője és Breznik János lyceumi igazgató, lapunk legközelebb multi száma szerint jónak látták jelezni, hogy Händl Vilmos selmeczi lelkész s hontmegyei főesperes Sárkány Sámuel a legfőbb püspökjelölttel szemben visszalépett. E közlemény folytán több oldalról jelentik lapunknak, hogy több más a püspökválasztás alkalmából szintén emlegetett egyén hasonlólt tett és pedig Achim Ádám (békési) Bachát Dániel pestvárosi, Belohorszky Gábor bácsmegyei, Kramár Béla bánati, Moczkovcsák János zolyommegyei, Raab Károly barsmegyei, Svehla János nógrádi főesperesek, valamint Horváth Sándor pesti, Thebusz János zolyomi és több más lelkészek. Tették pedig ezt vagy körlevelekben, vagy szóbeli nyilatkozatok által, ki később, ki előbb. Az érdem e tekintetben azon mérvben illeti meg őket, a mily készséggel, előzékenységgel járultak a Sárkány melletti közhangság megteremtéséhez. A mai nap az utolsó határidő a szavazásra. Előre is bizton sejtethető, hogy a bányakerület új püspökéül Sárkány Sámuel óriás többséggel lesz megválasztva.

Béla korláta. A b-gyarmati állami elemi iskola, mint minden évben, úgy ez évben is több szegény tanuló látott el a közelgő télre meleg ruhával azon 1000 frtot meghaladó alap kamataiból, amit Kemény Gábor, ezen intézet igazgatója, évek előtt fillérekből gyűjtött össze. — B-Gyarmaton van egy asztaltársaság, mely „Egyetértésnek” nevezetik, s melynek tagjai minden héten összejönnek egy kis italkára. A tagok minden héten két krajczárt fizetnek le a társaság pénztárába s oda fordítják azon büntetési pénzeket is, melyek indokoltan elmaradásokért büntetesképen fizettetnek a tagok által. Ezen krajczárokból azpnban most már frtok lettek, úgy hogy a társaság az összegyűlt pénzből tegnap szintén több szegény gyermeket ruházott fel. Nincs szebb mulatság, mint a jótékonyaság gyakorlása!

Főiskola. Mult heti számunkban — „A nógrád-megyei tanítótestület tanszer kiállításá Losonczon” című czikkéből a losonczai állami el. tanítóképző és gyakorló iskolája példányszerű felszereléséért első osztályú díszokmányt nyert — kimaradt, mit ezennel szíves készséggel pótolunk.

Főispán választásáról adott hírt a P. H. okt. 28-iki száma, mely iránt mi is melegen érdeklődünk. Ugyanis az a hír terjedt el, hogy gr. Degenfeld József, Hajdúvármegye kitűnő főispánja, s gr. Degenfeld Lajos főispánunk öcsese, Szatmármegye főispánjává nevezetnék ki, helye pedig Tisza Istvánnal (Tisza Kálmán volt miniszterelnökünk fiával) töltenék be. Az ő áthelyezése Szatmárban kétségkívül nyugodtabb állapotokat biztosítana.

HORVÁTH DANÓ,

felelős szerkesztő.

SCHLICK-féle Vasöntőde és Gépgyár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN
Gyár és irodák: Városi iróka és rakta...
VI. kálai váci ut. 1896 99. sz. VI. Podmaniczky-utca 14. sz.

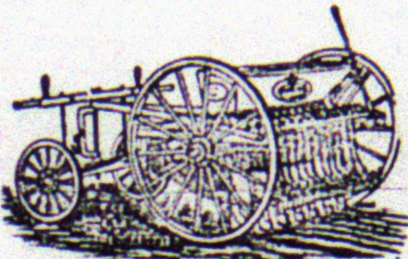
Ajánlja kitűnő és szilárd szerkezetű, számos első díjakkal kitüntetett:
SCHLICK-féle szab. 2 és 3 vasú ekéit és szabadalm.

mélyítő ekéit,
mélyítő ekéit övezetékkel, eredeti Schlick és Vidatsfele
egyvasu ekéit,
talajmívelő eszközeit, boronait és rögtörő hengereit

Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépeit.

Szörvavető gépek, többvari ekékre alkalmasak tengeri és repülőgépek készítésére. Készletben vannak tovább: gőz és járgány-csúpló készletek, gabonatisztító rosták (Backer és Vidats rendszer) takarmány-készítő gépek, tengeri morzsolók és darálók, őrlőmalmok és olajmalmok berendezések. Eredeti amerikai készítésű és marokrák arató gépek és fűkasáló gépek.

— Legalacsonyabb árak. — Előnyös fizetési feltételek.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

21-21

Hengermalmi lisztek.

Bátorkodom a n. é. közönség becses figyelmét a mai kor igényeinek megfelelően berendezett fűszer, festék, anyag, liszt, bór és csemege kereskedéseimre felhívni.

Van szerencsém ajánlani kitűnő fajú kávét, olasz rizst, idej friss theát, valódi Jamaikai, Cuba, Brazíliai rumot, Szerémi ő-szilvóriumot, magyar, francia cognacot, asztali, csemege és pezsgő borokat, s mindenféle liquereket.

Továbbá szépebbé hámozott borsó, lenese, szegedi tarhonya, macaroni, különféle sajtok, halak, idej friss aszalt szilva, lekvár, mák és vékony héjú dió, jutányos ár, pontos és gyors kiszolgálattal melletti, oda fogok igyekezni, hogy t. vevőimnek teljes megelégedését kiérdemeljem.

Magamat a n. é. közönség becses pártfogására ajánlva maradtam szolgálatkész

BENKŐ JÓZSEF

fűszerkereskedő (a kaszinó mellett.)

Asztali, kocsai és sirgyertyák.

Mindenféle csemegék.

Asztali és csemege borok.

HIRDETMENY.

A b.-gyarmati takarékpénztár igazgatósága ezennel közhirrre teszi, miszerint a b.-gyarmati takarékpénztárnál zálogba tett s 1890. évi szeptember 15-ig lejárt s ez időn túl sem meg nem hosszabbított, sem ki nem váltott értékpapírok, arany, ezüst s egyéb értéktárgyak részint a folyó 1890. évi november hó 17-én d. u. 2 órakor az intézet hivatalos helyiségében tartandó nyilvános árverésen fognak eladatni, részint ez időn túl tőzsdeszerűleg beváltatnak.

Megjegyeztetik, hogy a folyó 1890. évi november hó 9-ig a meghosszabbítások árverési költség szedése nélkül eszközöltetnek, ezentúl azonban az árverés napjáig a kölcsön összeg 2 %-a fog árverési költség czimén szedetni.

Az eladandó tárgyak könyv s lapszámai:

III. Könyv. 55, 58, 87, 88, 93, 110, 122, 123, 126, 148, 156, 164, 165, 175, 183, 189, 198, 199, 202, 205, 216, 224, 232, 233, 242, 244, 245, 260, 261, 265, 267, 274, 278, 279, 285, 286, 287, 289, 291, 293, 294, 298, 301, 305, 308, 309, 312, 313, 315, 334, 335, 345, 349, 351, 353, 354, 364, 365, 368, 369, 370, 373, 374, 377, 378.

IV. Könyv. 3, 16, 17, 70, 82, 99, 112, 116, 117, 129, 140, 149, 150, 153, 167, 173, 175, 178, 194, 198, 219, 236, 270, 271, 278, 285, 289, 305, 308, 315, 321, 324, 325, 333, 335, 337, 338, 348, 362, 367, 369, 373, 376, 384, 386, 398, 399, 400.

V. Könyv. 18, 21, 34, 41, 42, 54, 58, 68, 70, 86, 114, 117, 123, 127, 134, 136, 138, 139, 151, 160, 163, 173, 175, 178, 181, 187, 188, 189, 200, 201, 206, 229, 230, 234, 238, 243, 249, 259, 262, 270, 277, 285, 292, 298, 311, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 343, 345, 348, 352, 365, 368, 376, 381, 390, 411, 413, 414, 415, 417, 425, 426, 432, 438, 453.

VI. Könyv. 16, 18, 32, 36, 40, 46, 49, 50, 60, 62, 66, 80, 84, 85, 86, 93, 109, 115, 121, 129, 131, 132, 137, 138, 147, 150, 154, 155, 162, 166, 171, 174, 175, 177, 184, 186, 187, 188, 190, 192.

Kelt B.-Gyarmaton, a b.-gyarmati takarékpénztár igazgatósága 1890. október 2-án tartott üléséből.

A b.-gyarmati takarékpénztár igazgatósága.

HIRDETMENY.

A rárós-mulyadi közbirtokosság tulajdonához tartozó háromi 2 kövel dolgozó patak malom, föld, rét és legelővel; azon szerint: a savanyú viz fürdő hozzátartozó réttel s a faluban lakás és kerttel, 1891. évi január hó 1-től 3 egymást követő évre bérbe adandó.

Értekezhetni e tárgyban R.-Múlyadon Körfy Rudolf birtokos úrnál.

Uj találmányok

szabadalmaztatnak minden államban

BENEDEK LAJOS és TÁRSAI

szabadalmi irodája által

Budapesten, Múzeum körút 10. sz.

A nagy. Ministerium által

a föltalálók bizalmába ajánlva.

Évenként 500-nál több szabadalmat eszközöl ki.

Máriazell gyomor cseppek

legbiztonságosabb gyógyszer minden gyomor bajnak.

Védjegy.
Egy 40 Kr. belső öveg 70 Kr. Képminták szétküldési díj: Bródy Károly gyógyszerár Kromai (Móra-Ország).

Órál: A valódi Máriazell gyomor cseppeknek félekepen utánoztatnak s hamisítottak, a ezért valódiak gyanúját csak azok foglaltatnak el, melyek öveg, egy vörö, s a fenti védjeggyel ellátott papírba van csomagolva, s melyek mellékelt használati utasítás az is fel van tüntetve, hogy az Kromai, Gizek II. könyvnyomdáiban nyomtatott.

A Kromai, Gizek II. könyvnyomdáiban nyomtatott. A Kromai, Gizek II. könyvnyomdáiban nyomtatott. A Kromai, Gizek II. könyvnyomdáiban nyomtatott.

Eddig fölmlulhatatlan!

Maager Vilmos-féle

dorsmájolaj

valódi tisztított

Maager, Vilmostól Bécsben.

Az első orvosok által megvizsgált és könyvű emésztősegédet. A gyermekeknek is különösen ajánlott. Az emésztést mindaddig segít, amíg a gyomor az orvosi segédet, a test súlyának gyarapodásáig nem tudja elmozdítani. Valamint általában a vértisztítást is elősegíti.

Egy üveg ára 1 forint és kapható a nyári rakományban Bécsben III. ker. Heumarkt 3. szám alatt.

az osztrák-magyar monarchia legtöbb gyógyszerházában.

Kapható B.-Gyarmaton: CSERVENYK GYÖRGY és KAMITZ ÖDÖN gyógyszerész úrnál

VÉGHLESI

VERA-FORRÁS

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb égvényes szénsavdús.

SAVANYUVIZE.

VÉGHLESI-SZALATNYÁN Zólyommezgye.

Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban, Erzs. bet-körút 36. szám.

Telefon-üzemeltetés. Székes raktár a vidéken.

Egyedüli raktár BALASSA-GYARMATON

HUMMER MIHÁLY fűszerkereskedő úrnál.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1891. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy az ipolyági klt. járásbíró-ság 2550 számú végzése által Klein David javára Tupy János, Tupy Jánosné és Kórács István ellen 1900. évi május hó 2-ik napjától számított 6% kamattal 5 forint óvást díj és 1/2% váltó díj és eddig összesen 48 frt 40 kr perkoltság követelés érejeig elrendelt kielégítési végrehajtásalkalmával bíróság lefoglalt és 478 frtba becsült lovak, szarvasmarha, juhok, — szeszerak és egyéb gazdasági felszerelés és bútirokból álló ingóságok nyilvános árverésen utján eladatnak.

Mely árverésnek a 1897. 1890. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen vagyis Gyarmaton leendő eszközölésére 1890-ik év november hó 8-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a veenni szándékos ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1891. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében a legtöbbet ígérnek becsárolatul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1891. évi LX. t. cz. 108 §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Ipolyás 1891. évi október hó 13-án.

Balg Mór, kir. bírósági végrehajtó.